

Datum
19 juni 2003

Ons kenmerk
2018090/01

Onderdeel

AIVD / Directie Inlichtingen Buitenland

Inlichtingen

T (070) 320 44 00
F (070) 320 07 33

Kort Inlichtingenrapport

Aan	: AZ/Coördinator I&V, BZ/DGPZ, DMIVD
I.a.a.	: BZK-BSG
Onderwerp	: Algemene veiligheidssituatie in Irak
Actualiteit	: Informatie uit de periode eind mei-medio juni 2003
Bronwaardering	: Diverse betrouwbare bronnen

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Postadres
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

Essentie

De AIVD beschikt over informatie inzake de veiligheidssituatie in Irak in het algemeen en in de provincie al-Muthanna (inzetgebied Nederlandse militairen) in het bijzonder.

- In het algemeen geldt dat de situatie in Irak als geheel nog verre van veilig is. Er is sprake van significante tegenkrachten die potentieel destabiliserende effecten kunnen hebben op de (lokale) veiligheidssituatie. Vooral nog zijn er echter geen aanwijzingen dat sprake is van grootschalig, breed gedragen en centraal georganiseerd gewapend verzet tegen de aanwezigheid van de coalitie-strijdkrachten en civiele bestuurders.
- De veiligheidssituatie in de provincie al-Muthanna kan naar omstandigheden als relatief stabiel en rustig worden omschreven. De aanwezigheid van een buitenlandse militaire macht in deze provincie zal naar verwachting niet tot heftige reacties van de zijde van de bevolking leiden.

Bericht

Algemeen beeld

De situatie in Irak in het algemeen is nog verre van veilig. Weliswaar is door de coalitiestrijdkrachten enige vooruitgang geboekt met het herstellen van water- en electriciteitsvoorziening, maar er is geen sprake van een veilige en stabiele situatie die de politieke en economische wederopbouw kan bespoedigen. Met name in Bagdad is sprake van fysiek onveilige omstandigheden. De aldaar door de coalitiekrachten ingestelde avondklok kan niet verhinderen dat er nog steeds wordt geplunderd en dat veelvuldig wordt geschoten. Medewerkers van VN-organisaties en NGO's ondervinden veel hinder van de onveilige situatie bij het verrichten van hun werkzaamheden en sommige van die organisaties hebben niet-essentiële stafmedewerkers teruggetrokken.

Specifieke problemen

In Irak is sprake van enige significante tegenkrachten, die de werkzaamheden van de coalitiemacht kunnen belemmeren en die potentieel destabiliserende effecten kunnen hebben op de (lokale) veiligheidssituatie. Vooralsnog zijn er echter geen aanwijzingen dat sprake is van grootschalig, breed gedragen en centraal georganiseerd gewapend verzet tegen de aanwezigheid van de coalitiestrijdkrachten en civiele bestuurders van de 'Voorlopige Autoriteit'.

De belangrijkste tegenkrachten zijn:

- Criminelen -op grote schaal door Saddam Hoessein eind 2002 uit de gevangenissen vrijgelaten- en politiek gemotiveerde krachten gaan onderling verbanden aan om de coalitie-aanwezigheid tegen te werken. Er heeft thans in Irak -ad hoc- een vermenging plaats van bewapende voormalige militairen uit het Iraakse leger met ontevreden burgers en criminelen die om politieke of andere redenen baat hebben bij een instabiele situatie. Dit proces wordt mede gevoed door een groeiende ontevredenheid onder de bevolking over de aanwezigheid van wat als een buitenlandse bezettingsmacht wordt ervaren en het uitblijven van volledig herstel van een centraal gezag en basisvoorzieningen.
- Er bestaan aanwijzingen dat in een plaats ten zuiden van Bagdad en in de zuidelijke stad Basra (hogere) leden van de voormalige Iraakse Ba'th-partij alsmede elementen uit de voormalige Iraakse inlichtingendienst zich thans hergroeperen. Een deel van deze personen is bewapend en ondergaat trainingen met als doel in de toekomst guerrilla-aanvallen uit te kunnen voeren op coalitiestrijdkrachten. Het is niet bekend of en op welke schaal dergelijke activiteiten zich elders in Irak voordoen.
- Er zijn aanwijzingen dat Ansar al-Islam, de moslim-extremistische organisatie uit Noord-Irak, zich probeert te herstellen van de aanvallen op haar kampen tijdens de oorlogshandelingen in april. Deze groepering, die banden heeft met elementen uit het al-Qa'ida netwerk, probeert tevens een destabiliserende rol te spelen in Irak. Een aanzienlijk aantal leden van deze beweging is begin juni in Bagdad gearriveerd teneinde terroristische aanslagen voor te bereiden en uit te voeren tegen coalitiestrijdkrachten.
- De algehele politieke situatie in het overwegend sji'etische Zuid-Irak is zeer fluïd en nog lang niet uitgekristalliseerd. Er zijn diverse seculiere partijen ontstaan, waaronder sterk stamgebonden groepen, die pogingen doen op lokaal en nationaal niveau invloed te verwerven. Er bestaan voorts aanzienlijke politieke spanningen tussen verschillende sji'etische groeperingen in Zuid-Irak. Deze spanningen zijn het gevolg van een machtsstrijd tussen leiders van deze stromingen over het primaat van het leiderschap van de sji'etische bevolking in Irak, die de meerderheid vormt.

Tevens is deze strijd gericht op het verkrijgen van zeggenschap over de belangrijkste sjiietische heiligdommen, onder meer in de steden Kerbala en Najaf. Hoewel een deel van de aanhangers van deze groepen over wapens beschikt, zijn de spanningen niet zodanig dat op korte termijn tussen deze groepen grootschalige, zeer ernstige en langdurige gewapende conflicten te verwachten zijn. Gewapende incidenten zijn echter niet uit te sluiten.

Situatie in provincie al-Muthanna

- De veiligheidssituatie in de provincie al-Muthanna kan, in vergelijking tot andere delen van Irak, naar omstandigheden als relatief stabiel en rustig worden omschreven. De basisvoorzieningen als water en de electriciteit zijn hersteld en voedsel en benzine zijn in voldoende mate beschikbaar.
- De voormalige bestuurders van het '*ancien regime*' hebben -op alle niveaus- hun post verlaten en hun plaats is ingenomen door nieuwe bestuurders. Er is in de provincie al-Muthanna geen sprake geweest van afrekeningen met de voormalige overheids- of Ba'th-functionarissen door de lokale bevolking.
- De bevolking van deze provincie, die geheel sjiietisch is, kan worden ingedeeld in twee rivaliserende sjiietische politieke groeperingen. Dit heeft echter niet tot botsingen geleid, mede vanwege het feit dat de bevolking is te kenmerken als relatief weinig politiek geïnteresseerd. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat de lokale bevolking van deze provincie snel betrokken zal raken bij een eventuele strijd tussen de twee dominante religieuze stromingen. De aanwezigheid van buitenlandse militairen zal naar verwachting niet tot heftige reacties leiden, zolang de normen en waarden van de lokale bevolking worden gerespecteerd.

Commentaar AIVD / Directie Inlichtingen Buitenland

Ruim acht weken na de val van het regime van Saddam Hoessein is de 'Voorlopige Autoriteit' er nog niet in geslaagd een stabiele veiligheidssituatie te creëren in geheel Irak. Het overgrote deel van de Iraakse bevolking wacht de ontwikkelingen af en verzet zich niet massaal en georganiseerd tegen de aanwezigheid van buitenlandse machten op het Iraakse grondgebied. Daarmee lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de coalitiemacht vooralsnog niet extra onder druk komt te staan. Er zijn geen aanwijzingen dat aan de inzet van Nederlandse militairen in de Iraakse provincie al-Muthanna buitengewone risico's zijn verbonden die voortkomen uit de situatie ter plekke. Indien de situatie in Irak als geheel niet verbetert of zelfs verslechtert, neemt het risico echter toe dat substantiële tegenkrachten, zoals die zich nu al doen gelden, in omvang en effectiviteit toenemen.

